

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 7.

Vtorik 23. Maliga travna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blazniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, do so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštnine plačati.

Vradne naznanila.

Nad predlog ministra notrajnih zadev je njegovo Veličanstvo po najvišjem sklepu od 15. aprila 1849 predsednika teržaškiga mestniga poglavarstva, gubernijalniga svetovavca *Mucija Tomazini-ta* za družiga svetovavca teržaškiga poglavarstva in deržavniga svetovavca na spodnjem Avstrijskem, svoboda od *Buffa-Castelalto* in *Lilienberga* za krožniga predsednika v Gorici imenovati blagovolilo.

Od ministra notrajnih zadev so bili z dovoljenjem njegoviga Veličanstva v Istrii, Gorici, Gradiški in v teržaškem mestu sledeči za vradnike pri deželnem poglavarstvu, pri obeh krožnih vradih in kantonskih poglavarstvih imenovani:

A. Pri poglavarstvu teržaškiga mesta.
Za koncepiste perviga reda:
Gubernijalni in prezidijalni koncipist *Alfonz od Klinkowstroem*.

Za tajnika:

Gubernijalni adjunkt *Jožef Willičić*.

B. Pri obeh krožnih vradih.

Za krožna svetovavca perviga reda:

Gubernijalni tajnik *Jovan vitez od Bosicio*;
pervi krožni komisar *Otmar Hein*.

Za tajnika:

Gubernijalni kancelist *Jožef Erber*;
gubernijalni kancelist *Dragotin Wolf*.

C. Pri kantonskih poglavarstvih.

Za kantonske poglavarje perviga reda:

Gubernijalni tajnik *Herman svoboda od Sternek-Daublewski*;

pervi krožni komisar *Jovan od Jordir*;
kantonski komisar perviga reda *Dominik Piccoli*;

kantonski komisar družiga reda *Ferdinand vitez od Födransperg*.

Za kantonske poglavarje družiga reda:

Gubernijalni tajnik *Miroslav Hausenbichler*;
pervi adjunkt pri središnjem morskem zdravil-

skem vodstvu v Terstu *Ignac Beck*;
krožni komisar tretjiga reda *Alojz od Posarelli*;

kantonski komisar perviga reda *Domitian Velussig*;

kantonski komisar perviga reda *Pompeji vitez od Desimon*;

kantonski komisar družiga reda *Franc Sterle*.

Za kantonske komisarje perviga reda:

Mestni poglavar v Gorici *Anton Bujatti*;
prätor v Spalati *Jovan Goglia*;

kantonski komisar perviga reda *Anton Leitner*;
drugi krožni komisar v Dalmaciji *Ferdinand Persich od Kostenheim*;

gubernijalni koncipist *Leopold od Mayersbach*;

gubernijalni koncipist *Ignac Sterniša*;
katedralni kantonski komisar *Jovan Wagner*;

kantonski aktvar družiga reda *Dragotin Polley*;

magistratni asesor v Gorici *Jovan Kromer*.

Za kantonske komisarje družiga reda:

Kantonski komisar družiga reda *Pavel Korač*;
gubernijalni koncipist *Anton grof Attems*;

gubernijalni koncipist *Ignac Leitner od Leitenau*;

krožni tajnik *Dr. Dragotin Regensbursky*;

kantonski aktvar perviga reda *Ježef Vogou*;

kantonski aktvar družiga reda *Franc Napreth*;

kantonski aktvar družiga reda *Andrej Sežun*;

kantonski aktvar družiga reda *Jožef Podrašek*;

kantonski aktvar družiga reda *Valentin Jenko*;

komisar finančne straže *Franc Švarec*;

konceptni praktikant pri primorski katedralni vradnji *Miroslav Kolmann*;

konceptni praktikant pri krožnem poglavarstvu v Kotaru *Jožef Jellinek*.

D. Za konceptne adjunkte:

Gubernijalni konceptni praktikanti: *Jožef Premuda*, *Martin Sterpin*, *Albert Stokher*, *Franc od Reya*, *Nikolaj Find*, in konceptni praktikanti primorsko-dalmatinske katedralne vradnje: *Jožef Wessely*, *Juli Poglies* in *Anton Stanta*.

Danes po noči je velika nesreča na berdu noriških snežnikov ležečo občino *Šentursko goro* zadela. Ogenj je namreč po noči ob dveh blizo cerkve v eni šupi vstal, se naglo, ker je burja pihala, čez celo vas razprostrel, tako da je razun ene sušivnice cela vas (19. številka) z cerkvijo in farovžam pogorela. V pol ure je bilo vse v ognju. Nesrečni prebivavci so komaj svoje življenje rešili. Ker so bile hiše večidel vse lesene, je nekterim tudi ves živež, obleka itd. pogorela.

De je škoda zlo velika, se razumé, ktera bo, ko se bo vse pregledalo in presodilo, očitno na znanje dana.

Nesreča, ktera je *Šentursko* občino zadela, je pa na vsako vižo tako velika, da si v nesreči sami ne morejo pomagati, ampak de tuje pomoči iskati in prijazne podpore prositi morajo.

Torej to oznanilo vse miloserčne in premožne prebivavce na *Krajnskem* posebno večih sosesk in mest k prijazni pomoči kliče z prošnjo, de bi se mili darovi za nesrečne *šenturske* prebivavce izdajateljju tega časopisa, gospodu *Blazniku* ali pa kantonskemu poglavarstvu v *Kraju* pošiljati blagovolili, ki se bodo potem v podporo nesrečnih obrnili.

Kraja 21. aprila 1850.

Politiške naznanila.

Kako je dandanašnje na kmetih šol treba.

(Dalje in konec.)

III. Šole na kmetih so že in bodo še čedalje bolj potrebne tudi zavoljo večjiga podučjenja v gospodarstvu v kmetijskih, rokodelskih, kupčijskih in družih koristnih rečeh, ktere zamorejo človekovo telesno stanje podperati in poboljšati. Tisti časi, ob kterih je kmet komaj polovico svojiga zemljiša nekoliko obdelal, pa je vender zložno in brezskerbno živel, so že pretekli; zdaj so kmetijske zemljiša že na veliko gospodarjev razkosane, in bodo še zmeraj bolj, in na vsakem takim kosu sveta

mora zdaj toliko ljudi živeti, kakor nekdanj na celi veliki kmetii; ljudi na svetu je namreč zmeraj več, zemlja pa noče bolj velika in široka, pa tudi ne bolj sadonosna postati, kakor je nekdanj bila. Hočeš ali nočeš bo mogel toraj kmetovavec začeti gledati in skerbeti, kako de bo zemljo prisilil, de mu bo na majhnem prostoru toliko v njegove potrebe rodila, kolikor je pred kakimi sto letmi celo zemljiše neslo. Hočeš ali nočeš bodo mogli kmetje, če ravno ne učeni gospodje, pa učeni kmetovavci in gospodarji postati, če bodo hotli živeti, in si svoj živež, in kar je še zraven potrebniga, spošteno prigospodariti.

Kar velja od kmetovavcov, to velja tudi od rokodelcov, kupčevavcov in obertnikov na kmetih. Slabo blago, grobo izdelana roba ne bo mogla nikjer in nikoli tako drago v dnar spravljena biti, kakor pa lepi in čedni izdelki. Koliko so si, postavim, pred sto letmi *Krajnci* z lanam, s prejo, s platnam prislužili; sami so se hvalili, de jim lan cekine nese. Kam je pa vse to zdaj prišlo? Naše platno zdaj ni za veliko boljiga, kakor za domače opravke; pa tudi kmet si že včasih tujiga platna kupi, de se z bolj tankimi rokavi pobaha. Od kod pa to pride? Od tod, ker so se drugje ljudje že kaj več naučili in se znajo bolje vredehati in boljše blago izdelovati, slovinci so pa v tej reči še zmeraj po starem kopitu.

Pa kaj imajo neki šole pri tem? Ali se bodo otroci v šolah na kmetih orati, presti in šivati učili? — Otroci se bodo v šolah brati, pisati in rajtati ali računati učili, pa zraven tega bodo, kadar bodo brati znali, tudi veliko lepiga in potrebniga od kmetije in od družih za kmete potrebnih reči brali, in se zraven keršanskiga nauka tudi veliko drugiga dobriga učili. Za mojstra v tej ali drugi umetnosti šole nikogar ne bodo postavile, pa kdor so bo brati in pisati naučil, bo kakor gospodar pozneje v novicah in časopisih, pa tudi v drugih lepih bukvalah bral, kako ljudje drugje po svetu orjejo, predejo in šivajo, kako drugje polje obdelujejo, kako si v rokodelstvu v kupčii itd. naprej pomagajo, in si tako svoje težavno življenje polajšujejo. — Kdor iz teh vzrokov potrebe šol na kmetih ne more razumeti, mu bo težko pomagati.

IV. De bo zavoljo nove postavodaje našiga cesarstva tudi kmetam treba brati znati, je očitno. — Dozdaj našim kmetam zavoljo tega, kar postave zadene, ni bilo treba slovensko brati znati, zakaj vsaka postava, vsak ukaz, vsaka naredba, ki je bila v nemškem jeziku sostavljena in pisana, je bila ljudem na kmetih na to vižo na znanje dana, de jo je oklicovavec pred cerkvijo po krajnsko ali po slovensko poslušavcam na ušesa trobil, ali pa, de je mogel kmet, ki je kako pismo od gosposke dobil, kakiga človeka iskati, kteri mu je zapopadek pisma na pol razložil, na pol pa velikokrat ravno narobe potolmačil. — Tej napaki je zdaj konc storjen; vse viksi gosposke od cesarskiga ministerstva do poglavarstva v deželi dajo postave, ktere kmeta zadevajo, v slovenskem jeziku natisnjene na

znanje, in nič drugiga ni treba, kakor brati jih. — Po novih postavah ima visoka srenja ali soseska svoje lastne ali izročene pravice, po katerih se bo zanaprej v soseskih rečeh sama vredevala; toraj bo mogla vsaka soseska imeti nekaj mož, kateri morajo pa dobro brati in tudi pisati znati; kolikor bo po tem takem več ljudi v srenji, kateri brati in pisati znajo, toliko lažje bo nar boljši izmed njih, katerim sosedje bolj zaupajo, izvoliti, ker se ne bodo mogli izgovarjati, de nimajo takiga moža v soseski, kateri bi brati in pisati znal, in zraven tega tudi zaupanja vredin bil. — Od začetka bo pri nas v slovenskih deželah res težko može voliti, ker velikrat ravno tisti ne znajo brati, kateri so v soseski nar bolj zaupni in pametni možje; koliko lažje bo to takrat, kadar bodo, kolikor mogoče, vsi boljše ljudje brati in pisati znali.

Od ktere strani koli tedej zdajno stanje slovenskiga ljudstva premislimo, moramo spoznati, de je že zdaj in de bo sčasoma zmeraj bolj treba, de se vsaj po večjih soseskah in farah šole napravijo, de bo slovensko ljudstvo z drugimi narodi vred moglo napredovati in srečniga blagostanja v deržavi deležno postati, kteriga po svojim blagem sercu in po svoji zvesti pokoršini do cesarja in do cesarskih gosposk gotovo tudi zasluži.

Kako bi se mogle šole na kmetih po naj lahkeji viži in z naj manjšimi stroški napraviti, nam bo morebiti kdo drug v našem „Časniku“ razložil.

P.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana. Minister pravosodja bo višji deželno sodništvo za Koroško in Krajnsko 24. t. m. v Celjovcu slovesno vpeljal.

Koroška. Kakor na Tirolsko bo ministerstvo tudi na Koroško inženire poslalo, de bodo pregledali, kje bi se zamogla skoz to deželo železnica narediti.

Štajarska. Graški zaupni možje, ki so bili na Dunaju pri posvetovanju srejskiga reda za mesto Gradec, so se že nazaj vernili. Sklepi se bodo te dni cesarju za poterjenje predložili.

Austrijska. Bankna komesija je glavno nalogo, posvetvanje zavolj denarniga teka, dokončala, in zdaj se je začela posvetovati, kako bi se osnova bankniga reda popravila. Upamo, de bo kmalo svoje sklepe ministerstvu predložila.

* Več časopisov pripoveduje, de se bo njegovo veličanstvo avstrijski cesar 18. augusta, ko bo njegov rojstni dan, kronati dal.

* Poglavar mesta Zemuna je od Jelaičiča bana povelje dobil, se naglo na Dunaj podati, de bo pričijoč pri posvetovanju vstave za vojaško mejo.

* Vodstvo avstrijske narodne banke je sklenilo, čas, do kteriga se zamorejo stari bankovci po goldinarji in po dva goldinarja zamenjati za šest mescov podaljšati.

Jemali se bodo torej stari bankovci po goldinarji in po dva goldinarja v vsih banknih denarnicah v kronovinah do konca mesca oktobra t. l. in pri banknih denarnicah na Dunaju do konca januarja 1851.

Ko ta čas preteče, tedaj po prehodu mesca januarja 1851 se mora vsak, kdor hoče omejnene bankovce zmenjati, naravnost na bankno vodstvo obrniti.

* Poleg Donave se bodo telegrafi naredili, de se bo hitro naznanilo, ako bi se na vodi kaka nesreče prigodila.

* Telegrafiško naznanilo ministra notrajnih oprav je solnograškiga predsednika občine gospoda Späth in gospoda Cellerja v posvetovanje za osnovo solnograške občine na Dunaj poklicalo.

* Ker je zlo potrebno, de se telegrafi ne poškodjejo, misli ministerstvo pri poštah nalaš

zato osebe postaviti, ki bodo na telegrafe skerbno pazili, in vsako poškodvanje naglo popravili.

Horvaška. Nekatere občine varazdinskiga okroga so se pri cesarju pritožile, de se z mnogo posestniki, ker se ustavljajo gorsko desetino dajati, nečloveško ravna. Ministerstvo je to reč banalnemu svetovavstvu v posvet dalo, nasledek tega je bil, de je ban ukazal, de se nikdo ne sme terpinčiti.

Serbska. Popotniki pripovedujejo, de je vojvodina že nekatere dni zaperta, de ne sme nobeden čez meje ne noter ne vun, in de je celo v notrajni deželi prepovedano iz eniga v drug kraj hoditi.

Med ljudstvom se zavolj tega razne novice raznašajo; pravijo med drugim, de so ogersko krono zasledili.

Česka. Sodba čez tiste, ki so v Pragi na Hradšinu zaperti, je sklenjena in se je že višjemu sodništvu podpisati poslala.

Ogerska. Med Honvedi, ki so bili v c. k. vojake uversteni, so 4 že častniki in 86 je desetnikov.

* Iz Temišvara se piše, de se tam terdnjava zlo popravlja. V predmestih se bodo močni stolpi postavili, kakor so v Lincu, ki notrajne mesto varjejo, de se ne more vanjo z bombami streljati. Tudi se govori, de se bo železnica od Temišvara v Szegedin napravila.

Sedmograško. V Klausenburgu je bil sledeči razglas naznanjen: Več razglasov je že vse znamenja revolucijske stranke v deželi prepovedalo; proti tem razglasu ravnajo sedaj nekteri, ki tako imenovane košutove klubke z trojbarvo nosijo. Ravno tako se tudi spoznava sočutje do revolucijske stranke z spominskimi znamenji v vsih stanovih. V domačem krogu naj se raduje s takimi znamenji, komur je drago, v javnem življenju se pa to ne sme in ne more po vojaških postavah terpeti. Osebam ki so postavljene, očitni red in varnost ohraniti, je ukazano vsakiga, ki take znamenja očitno nosi, zapreti. Nošo vojaških kap z černorumenim trakam privatnim osebam tudi ni pristojna, in se ne sme nikakor terpeti, ker se tak človek za cesarskiga služabnika derži, in na tako vižo se naj bolj nevarne in hudobne osebe svobodno okrog klatijo.

Lombardo-beneško kraljestvo. Ligorjani, ki so bili v letu 1848 iz Laškiga sognani, so spet dovoljenje dobili, se v Verono in Benetke nazaj verniti.

* Naznanila povedo, de se nabera vojakov na Lombardo-beneškem v redu godi, de se bo skorej to opravilo končalo. Celo kraljestvo ima 15,000 vojakov dati, in sicer Lombardija 7000, Benečansko pa 8000 mož.

Tuje dežele.

Iz bosniške meje se v „Agramer Ztg.“ od 12. aprila piše: V Bosni takraj Une povsod govore, de je Tahir paša drug namen dobil, in de je bil namest njega Ozmanpaša za deželniga poglavarja zvoljen; tudi terdijo vstajniki, de je bila Hasanbegu Beziroviču v Travniku glava odsekana, ker je terdnjavo Bihač vstajnikom izročil.

Novi in Pridor so vstajniki 9. t. m. posedli, potem pa je bilo mnogo njih domu poslanih proti tem, de se, ko jim bo znamenje dano, hitro spet zberajo.

V terdnjavah, ktere so vstajniki vzeli, ali velikoveč, ktere so se jim udale, so oni le 100—200 mož pustili, drugi pa so povelje dobili polje obsejati, in mirno prihodnosti čakati.

Ale Kedič je z noviga poslance v Konstantinopol poslal in prosil, de naj se prosnje vstajnikom ne odrečejo, ker je to edino sredstvo, de se mir v Bosno poverne.

Bosna 14. aprila. Vstaja je vedno veči. Vsi turški vradniki so bili v Krajni spoden. Bos-

niški vezir je moral odstopiti. Paša iz Hercegovine pride na njegovo mesto.

Rusovska. Sliši se, de je ruska vojska, ki stoji na pruski meji, povelje dobila, se tako obnašati, de bo do konca maja za vojsko vsa pripravljena.

Gerška. Parobrod „Evropa“, ki je 14. t. m. v Terst prišel, prinese novice do 9. aprila. Pogovori o gerško-angelskih zadevah še terpe, in zdi se, de bodo dolgo terpeli. Akoravno se ljudstvu zavolj zapertije barkostaj velika škoda dela, je vender mirno. 5. aprila, ko je imel gospod Gros z Wyse-am dolg pogovor, je prišel od Malte angleški parobrod „Odin“ je v zavetju Munichia sidra vergel zraven francoske galeje „l'Inflexible“.

6. aprila, ob godu gerške vstaje, so vse tuje barke bandera razvile; francoski parobrod in ruska barka sta streljala kakor je navada. Tudi pred Salaminam ležeče angleško brodovje je celi dan pustilo gerško zastavo na svojem brodovju veti; in vsaka barka je 24krat ustrelila.

Nemška. Telegrafiško naznanilo od 16. aprila pove, de se v zboru v Erfurtu vsak predlog desne stranke zaverže, in vsak predlog levece poterdi.

* Kaj osrečavci sveta na Nemškem mislijo in žele, se vidi iz tega, kar eden njih poglavarjev, Struve iz Londona piše namreč:

Potem, ko bo Struve vse kralje in poglavarje za vselej iz Evrope pregnal, ali, če nazaj pridejo, kar jih je moških in polnoletnih, vse pomoril, kar jih je pa ženskih in premladih za celo življenje v ječe zaperl, bo vse posestvo deržave, sosesk, cerkve, vse v denarjih naloženo premoženje pa tudi vse zemljiše, kar ga ima kdo čez dve sto oral, med tiste razdelil, kateri nič nimajo. Kar imajo kralji in vse cerkve blaga, se jim bo vzelo in novi deržavi dalo. — Vsaka služba v deržavi, v cerkvi, v soseski, v šoli in v vojašini bo le na tri leta izročena, in noben človek ne more več, ko trikrat kako tako službo prevzeti. Vse posojila za trinoške poglavarje storjene bodo neveljavne in vničene oklicane, in vse premoženje tistih, kateri so kraljem posojevali, se jim bo do tistiga vzelo. — Postave bodo v kratkih besedah izgovorjene, katerih perve so: „Vsak človek ima pravico se življenja veseliti. Nihče nima pravice do tega, kar ima preveč. Deržava mora skerbeti za delo vsakiga deržavljana“.

Dokler tega srečniga stanu ne dosežemo, pravi Struve, naj ne jenja vojska in pobjo, temuč kri naj v potokih teče.

Nesrečna vsaka dežela, ktera mora v taki koloboci biti, in take pridige hinavskih podpihovavcev poslušati!

Laška. Sardinija. Iz Turina se v „Reichszeitg.“ od 10. aprila piše: V pondelik je bilo posvetvanje zavolj sikardiškiga predloga. V izbani je bila silna gnječa, ravno tako tudi na dvoru in tergu. Hudo vpitje se je med množico začulo kolikorkrat je kak govornik proti predlogu govoril. Predsednik Manno je komej množico vtolažil. Predlog je bil poterjen z večino od 22. glasov. Gorje bi bilo nam, ako bi bil zaveržen. Velik punt je bil že pripravljen; od tod bi se bil hrup in sunder med ljudstvo po deželi razširil, ki je bilo na prvi klic pripravljeno; ono bi bilo poslopje Madamo obleglo, in senatorje z silo primoralo predlog poterditi. Se temu zoperstaviti bi ne bilo mogoče.

Ko se je pa zvedilo, de je bil predlog poterjen, se je veselje razlegalo. Eviva vpilo; minister Siccardi se je mogel množici pokazati, ki mu je slavo vpila, in se potem razšla.

Na tergu je ljudstvo skupej ostalo in vedno veči množica je skupej prihajala. Podpihovavci so med njo zlo veliko opraviti imeli. Na ve-

čer se začne naenkrat silno gibanje. Smert svoboda in republika je bilo geslo množice.

Nadškofovo poslopje je derhal napadla, vrata je hotla razbiti, tu in tam so se že glasovi slišali, de naj se poslopje zažge. Umoriti je hotla nadškofa in tiste, ki so zoper sikardiški predlog glasovali, naznanili so se njih imena, hudo so se nad njimi togotili in jih avstrijske zastopnike imenovali.

Druga derhal se je podila z ravno takim vpitjem in misli proti stanovanju izdateljev časopisov „Smaseratore“ in „Armonia“, tirjala je svečavo mestā, in krog in krog je hrumelo revolucijsko vpitje.

Vlada je sedaj veliko nevarnost, v kateri je bila, spoznala.

Ker je narodna straža 4. marca nered zbudila, ji vlada sedaj ni zaupala in je torej vojake poklicala. Ljudstvo je bilo opominjano, de naj miruje, ker pa ni ubogati hotlo, se je tedaj z silo moglo k pokoju pripraviti; vojaki so z bodali ljudske kardela napadli in razgnali. Tudi so imeli povelje, streljati, ako bi terdo šlo.

Kavane so zaperli, kamor so draživci pobegnili. Celo noč so po mestu vojaki hodili in na razne kraje so straže postavili. Okrog 50 oseb so zaperli, več je bilo ranjenih.

Ljudstvo je pa silno razkačeno na vlado, ker je vojake poklicala zoper ljudstvo, ki so z orožjem ljudi napadli, namesti de bi se bila narodne straže poslužila.

Tudi se je prošnja deržavnemu zboru predložila, de bi se zoper tako ravnanje govorilo, ktera je deržavnim poslancam mnogo opraviti dala.

Drugi dan je bil razglas na vsih voglih nabit, ki je prebivavce k miru opominal in naznanil, de je kralj že sikardiški predlog podpisal, in žuga, ako bi se z noviga nemir pripetil. Čez eno uro so bili vsi razglasi potergani.

Propaganda ktere namen je, se z Anglezi zjediniti, nekoliko napreduje. Časopisi jo vedno podperajo. Nje oznanovavci so kaj marljivi, posebno na očitnih shodih, v kavanah, gostivnicah se zlo širi in pridiga, de le Albion zamore Italijo rešiti in barbare uničiti!

Turska. V časopis „Wanderer“ se piše 2. aprila: Otomansko ministerstvo se je te dni večkrat zbralo, in se je posvetovalo čez stanje Bosnije in gerško-angleški prepir. Trije pešni polki so povelje dobili, se iz Monastira v Travnik podati, drugi vojaki se jim bodo pridružili, de bodo armado Tahir pašata pomnožili, ki ima malo moči proti vstajnikom. Pred kone, de bo Omer paša (rojen Horvat) višji poveljstvo čez vse vojake v Bosni prevzel; on je že tudi iz Bukaresta poklican; na njegovo mesto pride Halimi paša, ki je bil do zdaj v Šumli poveljnik. Turska vlada je sklenila, z bosniškimi begi oestro ravnati in kristjane težkiga jarma rešiti, ker spozna, de so bodo sosedne deržave za to deželo, ako v sedajnem stanu ostane, neprenehama pulile. Ona jo hoče vmiriti in ji stanovitne postave dati. Ni ne gotovo, de bo turska vlada kristjane oborožiti poskusila in vojaško vrediti in jih tako Mohamedancam nasproti postaviti, ki se vedno derznije zoper vlado postavljajo.

Angleško-gerške homatije se se ne bodo kmalo poravnale. Pisma iz Malte naznanijo, de je angleška vlada trem naj bogatejšim menjavcam v Malti ukazala z svojimi denarji za vlado žita nakupiti. Pravijo, de je 8 millionov skudov za to namenjenih; od druge strani se za gotovo pripoveduje, de se je angleško brodovje v srednjem morju zlo pomnožilo.

Ako pismam iz Odese verjamemo, je Rusija, akoravno proti Angličanam merno pa oestro govori, na skrivnem Gerke opominjala, Angličanam se terdo ustavlja. Diplomatiški ruski opravniki so tudi Gerke zagotovili, akoravno niso od vlade nobenih sporočil dobili, de bo cesar Nikolaj njih pravice zoper Angličane in zoper vsakiga sovražnika branil, in de bo, ako bi bilo treba z mečem v roki in skoz sredo Turčije v njih pomoč prišel. — Razun armade na pruski meji, Rusija tudi v južnih krajih vojake zbira; to dela Turkam v strah in zavolj svojiga lastniga varstva. Ruska vlada ne more tega tajiti, česar je sama popolnoma prepričana, namreč, de se razun revolucijskih propagand tudi razne narodnosti na jugu gibatati začenjajo in Rusiji z viharjem žugajo, kteriga so v drugih deržavah zbudile. Zbujenje Serbov in v obče Jugoslavenov, se je med Rusini vlezlo; oni tudi pravice tirjajo, ktere jim je cesar zagotovil. Mnenja velikiga in boja slavniga naroda ni mogla ruska vlada prezreti.

Razne naznanila.

— O kratkem pride v Celjovci pri Leonu prvi del bukev porodničarstva v slovenskem jeziku na svitlo. Spisal jih je mnogozasluženi zdravitelj in učitelj porodničarstva, Jovan Germanig.

— Novice iz Istrije so zlo žalostniga zapopadka. Znano je, de suša in toča tamošnjimu kmetu veliko škode napravljata. Preteklo leto je bila silna suša, ker skor 6 mesev dežja v nekterih krajih ni bilo. Zavolj tega bi že ne bili ljudje skorej nič pridelali in na zadnje je še to, kar se ni posušilo, toča pobila. Tako, de ljudem zares skorej nič ni ostalo. Pa tudi predlansko leto je bilo slabo. Ako premislimo, de prebivavci družiga zaslužka nimajo, kakor kar jim zemlja da, si lahko mislimo, kako revšino morejo ubogi ljudje terpeti. Že lansko spomlad so kmetje živino po naj nižji ceni prodajali. Mnogo posestnikov je že vino, ki se na terti visi, prodalo. Zdaj se njive, travniki in od kraja vse po naj nižji ceni na prodaj ponuja, in žalibog, ne manjka odertnikov, kterim je to zlo ljubo, de ljudi derejo in velike dobičke v svojo mavho spravljajo.

— V mestu Verčelli na piemonteškem, tako piše dnevnik „Avvenire“, je bila mati nekiga sardinskiga častnika za smert zbolela, in je nekajkrat svojimu sinu pisala, de naj jo pride obiskat, če želi mater še pred smertjo viditi, in od nje matern blagoslov prejeti. On je na poslednje pismo dobil dovoljenje na dom iti, pa ko pride, najde mater že zakopano. Otročja ljubezen do matere mu je vender vdajala želje mater še enkrat viditi in na mertve lica kušniti, in zato se poda k grobničarju, ter ga prosi, de bi mu matern grob odkopal. Ta je

bil pri volji, in častniku reče, de naj drug dan zjutraj o petih na pokopališe pride. Častnik pride drugi dan še z enim svojih prijatelov, in gre na pokopališe, prijatelj pa je zunaj ostal in čakal. Ko pride častnik do groba, najde grobničarja in materno truplo že iz groba vzeto. Ves objokan pade na truplo in začne mater kuševati in s solzami močiti; pri tej priči pa grobničar vzdigne rovnico, ki jo je v rokah imel in udari žalujočiga po glavi, de je bil precej mertev. Zdaj vzame mertvemu zlato uro z zlato ketnico, zlat velik perstan in nekaj cekinov, ki jih je nesrečni pri sebi imel, ter zakoplje naglo sina in mater v grob, in gre. Ko pride grobničar iz pokopališa, ga ustavi un prijatelj in ga praša, kje de je častnik ostal. Grobničar obledi in trepetaje odgovori, de ni nikoga na pokopališi vidil. Pa častnikov prijatelj se ni dal premotiti, zagrabil ubijavca in ga pred sodno gosposko vleče, kjer je ubijavec svoje plačilo gotovo prejel.

— Terst. Po naših ulicah se nabera dan na dan več tujih ljudi, kteri od vsih krajev prihajajo. — Velike priprave se gode za sprejem njegoviga veličastva. Teržacani bodo cesarja sprejeli na Občini, od kodar se očem nenadama krasin razgled na celo mesto in na široko z barkami oživljeno morje odpre. Cesar bo z Občine na konju v Terst jahal; okoli njega bodo Radecki, ban in drugi vojaški viksi častniki. — Sreberno kladvo, s kterim bo cesar na temeljni kamen teržaškiga kolodvora udaril, ima 23 mark teže; zdaj je še v delu. (Ena marka srebra je 10 tolarjev).

— Cesar bo mende 3. maja v Terst prišel.

— Lev, kteriga so Pražani kamnoseku Jožefu Maksu iz kamna izsekati naročili, je izdelan. Zlo velik je. V ljudskem vertu v Pragi se bo v spomin českih vojakov, ki so 1848. in 1849. leta v vojski padli postavil.

— Iz Dunaja se bo en zlo spoštovan obrazar na Rusovsko podal, de bo za eno visoko postavljeno osebo kneza Paskieviča in druge c. k. vodje, ki so se v ogerski vojski posebno obnesli, poobrazil.

— V Pešti se je 12. t. m. zlo prederzna tatvina zgodila. V neko hišo stopita dva moža in rečeta dekli, ki je sama doma bila, de jih je hišni gospodar, ki v njegovem magacinu navadno delata, poslal, de bi zimske okna snela in veternice nataknila, in de sta že za to delo plačana. Dekla jima je verjela, ki sta hitro svoje delo pričela; pa, ko je dekla v kuhinji svoje opravke imela, so tatje v vmaro zlomili, so sreberni denar pobrali, in pete odnesli.

— Pravijo, de en delavec je pri Budimski terdnjavi skrinco skopal, ki je bila z zlatimi in srebernimi denarji napolnjena. Ti denarji so, kakor se govori, v numizmatiški zadevi neprecenljivi.

Naznanik

tistih dobrotnikov, kteri so za pogorevce v Mostah svoje milodare poslali.

Gosp. M. J.	2 gold.	— kr.
„ J. Š. iz Celja	1	„
„ B—ca	1	„
„ N. (dve fliki)	—	30 „
„ Neznane	2	„

LEPOZNANSKI LIST.

Deteta in cvetlice.

(Uvod v povest Kraszewski-ga: Pesnik in svet.)

Kakor pod visokim drevom olivka mala
Se iz zemlje po materinskem sledu vije,
Iz ktere se berst in listek še ne klije,
Sama še le mladika tanjka kviško vstaja ...
Kochanowski Tren V.

Vidiš deteta tam na travniku oblečenem kakor perzijanska preproga v raznobarvno cvetje, kterega so vesna, dež in zemlja tkale, in son-

ce pobarvalo? Tam pod lesom jih je troje, dva fantiča in ena deklica. Jeden fantov jezdi na lesenem konju, ima lešeno sabljo v roki, na glavi iz papirja narejen klobuk in lesene ostroge. — Deklica ima ljilo v roki, ktero je okinčala v cvetlice, v vence, ki so dvakrat večji od nje, kakor osoda, ki da včasih ljudem večjo srečo kakor so sami. — Drugi fantič gleda v nebo in derži cvetico v roki.

„Kaj misliš ti tam o tej cvetlici? zavpije deklica; daj jo raji moji Lenčiki, kterej veselje pripravljam.“

O! ne — zaverne fantič, neprenehoma gledaje v kelih poljskega zvončika (Campanula arvensis) — ne — škoda te cvetlice! Ravno sim mislil, ko sim jo odtergal, da ona morebiti ni za to rasla, da bi odcvetela v naših rokah; poglej, moja Marica, kako jo je Bog v lepo obleko napravil! V lepo zafirovo obleko, kakor perute metula. Ta zafirova suknja, ktero je tebi tvoja mama naredila, je veliko manj lepa! — Slušaj! — meni se zdi, da cvetlica mora živeti, mora ljubiti svoje sestrice in bratice cvetlice; in mi jo zruvaje ubijemo.

„Cvetlice niso žive“ — zaverne deklica, one so kakor moja ljila, Gustav.

Poprašam! reče fantič. Tvojo ljilo so ljudje naredili, — ona je pa sama iz zemlje zrastle, se na soncu razevetela, roso pila; in svoje bratiče cvetlice ljubila.

Pri teh besedah prileti drugi fantič, mahaje z leseno sablo in na poti cveticam glave seka, ktere so blizo njega.

Stidi se, France, reče Gustav, toliko cvetlic pomoriti, ko bi že venec z njih naredil kakor Marica.

„In zakaj mi na poti rasejo?“ odgovori fantič. In kdo ti je ukazal tu sem leteti?

„Kdo mi brani?“ odgovori prevzetno Franc; „to je moj travnik in moje cvetlice.“

Travnik in cvetlice so božje, ne tvoje!

Fantič tega ne čuje in preč leti. Gustav ostane prav sam z nad cveticami pripognjeno glavo.

Poznate trenutek, ko v otročjo dušo iz neba prva misel stopi in vetje razuma, blede kakor lunny žark, ki se spijočo glavo ovija? To je zbujenje duše. Zdi se, da se vse pred drugimi očmi zjasne, pred dušnimi očmi, da notrajni glas k duši govori, da se dolgo černo spanje razdeli v jasni son. — Taki so bili občuti Gustava pri pogledu cvetlic, ktere mu prva misel v dušo vtisne. — Ko se na njih obleko ozira, si začne kakor skoz meglo domišljevat, da jih je nekdo vstvariti in zrediti mogel, da jih je nekdo po travniku raztrosil in jim ukazal rasti, cveteti, zveniti, in Gustav oberne oči proti nebu.

In na nebu je sonce zahajalo. Na rožni postelji od oblakov obdano, je počasi umiralo, bledelo, njega pogled je bil vedno manj jasni, krog vedno manjši, dokler se je skrilo. Pa njega zadnji žark je Gustavu še vedno ravno tisto oznanoval kakor cvetlica. Tedaj je spoznal Boga in svet toliko, kolikor mu je bilo mogoče v njegovej starosti, in njegovo malo serce se je treslo v prestrašenju in nezapadljivem čutu radosti, česčenja in čudenja.

Vidiš solnce Franc? popraša Gustav.

„Vidim — zahaja!“ zaverne fantič in svojo sestro gleda.

Ti ono nič ne pove?

„Ono? kaj solnce govori? razun v basni.“

Ali nič ne misliš, ko gledaš na ti zahod?

„Mislim, da homo skorej večerjali, in potem pojedemo spat.“

In ta cvetlica?

„Vsak ve, da cvetlice le v basni govore.“

Ali si kaj mislil, Franc, ko si se nanjo ozeral: nekdo jo je mogel vstvariti in nji in solncu ukazati cveteti. Ti nisi tega mislil?

„Ne!“ odgovori Franc, „jez le na Gospoda Boga v kapelici mislim, če ni mraz, in pri molitvi, če se mi noče spat.“

Ali on je povesod, reče Gustav, v cvetlici, v solncu, krog in krog. Franc, moliva ga, ti za očeta in mater, jez za moje, ki so ze umerli.

„Jez bom zvečer molil! Hij, hop, hij hop!“ In odjaha na konju, in za njim Marica z ljilo, na kterej je venec semtertje mahal; na poti je cvetlice iz njega zgubila, enako človeku, ki na poti življenja svoje zmame in upe zgubi.

Gustav ne razumi svojih tovaršev, misli nekoliko, da so bile vse njegove misli čudnja sanjarija. Potreba mu je bilo se prepričati, da je prav imel; ker njegovo serce mu je to govorilo, potrebno se mu je zdelo, komu takemu se odkriti, kateri bi ga bil razumil; letel je torej k teti.

Prosim, teta, reče Gustav v stanico stopivši, kaj ne Bog je tak lepo cvetlice oblekel.

„Tako, moje dete!“

Kaj ne, da so cvetlice zato, se Franc oglasi, da jih otroci fergajo.

Ni res, ne? zavpije Gustav, cvetica cvetico ljubi kakor človek človeka.

„Cvetica, moje dete — odgovori gospa Wernerca — ne ljubi zato, ker nima ne duše, ne misel, cvetica je za človeka živež, kinč, lek.“

Ah, moja teta, reče Gustav, ali je Bog vse to za človeka vstvaril? in kaj človek Gospodu Bogu zato stori?

„On mora zato pobožen, pokoren, dober biti, vse ljubiti in na nobeniga se ne jeziti, in gospoda Boga bolj ljubiti kakor vse drugo.“

Ali moja teta, to bi bilo mogoče, da bi se cvetlica vsejala, kliti začeli, živela, zemljo sesala, roso popila in se razcvetela le zavolj človeka? — in v pušavah, kjer ni ljudi, ali so tam cvetlice?

Gospa Wernerca nekoliko v zadregi zavolj takega vprašanja, odgovori, ker bi se otroka rada znebila: „Ni jih ne, moje dete!“

Gustav se zamisli. In kako pa ljudje vedo, da tam ni nobenega človeka, popraša Gustav.

„Včasih tje pridejo, odgovori teta.“

In cvetlice, al tam hitro rasti začnejo, če ljudje tje pridejo.

„Gotovo, ako jih vsejejo.“

Ali same pa ne?

„Ne.“

To se mi zdi, teta, da je gospod Bog cvetlice vstvariti mogel samo zavolj njih, in da so ljudje le samo tako rekli; ker jih nobeden ne brani tergati.

„Kaj kvasiš, Gustav?“ zavpije gospod Werner z debelim glasom, in se dvigne; „teta od tega več ve, kakor ti.“

Gustav je tiho, ker se je strica zlo bal, on je tiho, in ko se na cvetlice ozre, ki so na oknu cvetele, misli pri sebi: one niso same sem prišle, uboge sužne, kako so se cvetlice po oknu razpele, kako na dvoriše gledajo, kako v tavnem morajo tu biti! kako so blede! Une cvetlice tam, ki pod oknom v čistem zraku rasejo, so veliko lepše. — Tetka, se z nova oglasi, ter jo za krilo pocuka in plašno na strica pogleda, kaj ne te cvetlice so iz verta?

„Z verta.“

Te same?

„Te same?“ potem utihne in misli. In Franc naredi hišo z kart na mizi in pihne vanjo ter jo s tem podere. Marica pa prav živo z svojo ljilo govori. Gustav pogleda tje in pomisli: Tetka, reče natihome, ko vidi da Franc hišo z sapo podera, ali bi tudi naše hiše tako padle, ako bi močen veter vstal?

Včasih se to prigodi, ako slabo stojte.

In če so dobro postavljene, ali vedno stojte?

„Ne“ le dolgo.

Kako dolgo?

„Kakor je, včasih prav veliko let. Dalječ od tod v naj bolj vročem kraju sveta, ki se Afrika imenuje, je dežela Egipt, tam stojte velika poslopja, ti hiši podobna, ktero Franc dela, in ker so velika in iz kamna, so mnogo ljudi preživela mnogo tisuč ljudi.“

Kako se jim pravi?

„Piramide.“

Ali so cerkve ali hiše?

„Grobovi.“

In grobovi dalj stojte kakor ljudje, praša Gustav. In hiše, v kterih mi živimo, ali se bodo kmalo počrti.

„Čez sto let jih gotovo ne bo več.“

In kaj bo potem?

„Ali jih bo kdo z novega postavil, ali pa ne.“

Kaj bo potem na tem mestu?

„Vse zamore biti, ali pa tudi nič ne, polje, cerkev, pokopališe, hlev.“

Gustav se spet zamisli: In nobeden ne bo vedil, da smo tukaj stanovali.

„Gotovo nobeden.“

To je žalostno, reče Gustav. In na tistem kraju, kjer bomo mi umerli, se bodo radovali, popraša z nova.

„Zakaj ne?“

Gustav, ti čenčáš brez pomislika in teti dolgi čas delaš, se gospod Werner oglasi. Čemu taka vprašanja. Ako kaj prašaš, prašaj kaj pametnega. Kaj ti je mar, ka je in bo; uči se, vse to boš z časom razumil. Zakaj mar ne prašaš, kako se žito seje, polje orje, voli debele, kako se kupuje in prodaja.

In to, striček, čemu to? praša Gustav.

„Ti boš gotovo enkrat kmetovavec?“

Ne bom ne.

„Zakaj ne? kaj pa misliš početi?“

Nevem: na gospoda Boga in na cvetlice bom mislil.

Gospod Werner in gospa eden družega pogledata in si dasta to razumeti, kar sama ništa razumela; in Franc reče:

In jez, mama bošem vojak, bom imel svitle obrobe, kakor gospod Adolf in na glavi perjanico, in škornje z podkovicami, in velike bele ostroge. Bom v vojsko jahal in se bojeval, bom vse pobil in general postal in potem kralj. Se bom oženil z lepo, kraljevo hčerjo, ktera bo imela kakor Lenčika v pravlici lunu na čeli in v obleki zvezde, ki bo bisere jokala. Ne, ne bo jokala. Zakaj jokati? Bova prav srečna, bova imela velik zlat grad, in okna bodo v njem brilantove.

„In kaj bosta delala?“ popraša mati svojega sina ga pod brado božaje.

Kaj? se bova lepo oblekla, in sedela kakor oče z mamo in dolgočasvala.

Stariši se zasmejajo. „Zakaj dolgočasvati? saj nama ni dolgčas!“

Je to mogoče, da bi ne bil dolgčas vedno sedeti?

„Imamo delo.“

In če mama le nogovice pletejo in oče z nogo mahajo.

„Oče večkrat pišejo in vedno mislijo; jez če nič ne delam, tudi mislim.“

A čemu tam te misli, odgovori Franc; jez ne bom nikdar mislil!

Čemu mi bo to? to je strašno dolgočasno! Jez bom le okrog letal!

Ej! ko bom kralj, Marica, to boš vidila, kako obleko bom tvoji ljili naredil; in očetu in mami bom dal veliko, zlo veliko, polen žep denarja; ker oče in mama imajo zlo radi denarje.

„Marica, kaj pa boš ti počela, popraša oče, ki se je tega veselil.“

Ne vem, oče, kako bo to. Pa meni se zdi, ko bom zrastle, bom zala gospodična, bom na meh-kem stolu sedela in vse se mi bo uklanjalo in reko poljubovalo. Pa ne bom imela pesterne, pa ne ljile, bom zlo govorila in se smejala pri gostih; mi bo pripušeno še našopiriti do kosila; ker bom prav zala. Pa me bo en bogat mož zagledal in me za ženo vzel; pa si bova dve deteti kupila, ju zredila in ljubila, kakor so naju oče in mama. In ko bom stara, bom kakor gospa Kastelanova, namest ljile bom imela pešička, bom očale nosila, vsak dan k maši šla, vse ozmerjala, nogovice pletla in zijala.

„In ti, Gustav, kako boš ti živel, kako bi bilo za tebe naj boljše?“

Dete zarudi v lice, krog sebe pogleda in jokajoč odgovori:

Jez bom mislil na Boga in cvetlice.

„Kaj boš tako srečen?“

„O ne! odgovori sirota, in si solze obriše. Ne bom srečen, dokler ne vidim očeta in mame.“

Teta se na njega ozre, ga vroče k sebi pritisne in ga na čelo poljubi; pa besedice ne reče.

Kaj ne oni bodo enkrat iz tega pokopališa prišli, spod te trave, ki na njih rase, in spod kamnov, ki jih teže? popraša tiho fantič. Kaj ne, jez jih bom vidil, tetka, in me bodo ljubili, kakor tetka Marica in Franca?

„Da, moje serce, pa ne jokaj. Pojdi igrat. Igrajte slepo miš.“

Slepo miš, ponovita otroka, in Gustava za saboj vlečeta, ki si solze obriše, in na tihem reče:

Jez bi bil rajne mislil na Boga, na očeta in mamo in na cvetlice.

„Zares čudno dete, reče gospod Werner, ko svojo pipo preč položi „ni res Zofija?“ Mislim, da bo gotovo um zgubilo, ker se mu nekaj tako nespametnega po možganih verti in vedno na svojega očeta in svojo mater misli.“

„Uboga sestra! — odgovori gospa Wernerca — da bi Bog dal, da bi bilo nje dete srečnije kot ona! . . . In v duhu misli uboga gospa: bi Bog dal, da bi srečnije bilo kakor mi vsi.“

Gospod Werner je le na ženo gledal, nekaj poje, in se napravi pipo z nova natlačiti.

C.

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Terstu 13. Maliga travna:

62. 55. 74. 20. 15.

V Gradcu 17. Maliga travna:

80. 88. 84. 40. 63.

Na Dunaju 17. Maliga travna:

36. 29. 27. 18. 34.

Prihodno srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu in 27. Maliga travna in Velki travna v Terst pa 24. Maliga travna in 4. Velki travna.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 20. Maliga travna 1850.

Deržavne dolžne pisma po	5	od 100 (v srebru) 93 ³ / ₄
» » » »	4 1/2	» » 82 ¹ / ₄
» » » »	3	» » —
» » » »	2 1/2	» » —

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, ko-roških, krajskih, goriških in dunajske visje kamorne urad-nije.	po 3	od 100	—	gld.
	» 2 1/2	» »	—	»
	» 2 1/4	» »	—	»
	» 2	» »	—	»
	» 1 3/4	» »	—	»

Dnarna cena 20. Mal. travna 1850.

	V dnarju
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	23 ³ / ₄ gld.
Srebra	16 ³ / ₄ »